

JAMSTVO ZA MLADE v državah EU

Vir: Evropski ekonomsko socialni odbor

EESO je izrazil zgroženost zaradi katastrofalno visoke stopnje brezposelnosti mladih in pozval socialne partnerje ter ostale vpletene strani, da sprejmejo nujne, učinkovite in trajne ukrepe za izvajanje zaposlitvenih možnosti, ker sedanje slabo stanje ogroža prihodnost celotne generacije – zato je skrajni čas za povečane naložbe v mlade.

Zaposlovanje mladih je bila ena izmed tem zadnjega sestanka sindikatov Dunajske memorandumske skupine 21.3.2013 v Budimpešti.

Uporabno je za oblikovanje politike SKEI do zaposlovanja mladih. Program dela evropskega sindikalnega združenja IndustriAll, katerega član je SKEI, navaja visoko prioriteto in nove izzive zaradi demografskih sprememb. Posebej navaja, da mora imeti vsako podjetje plan, ki kaže, koliko vajencev in trenerjev potrebuje za več let naprej in kako lahko zagotovijo dobro usposabljanje za delavce – to je SKEI kot skupno zahtevo že vključil v pogajanja o vsebini kolektivnih pogodb dejavnosti glede na individualno pravico delavca do delovnega usposabljanja.

Naloga sindikalnih zaupnikov SKEI v podjetjih je promoviranje in prizadevanje, da podjetja uvedejo visokokakovostno pripravništvo/vajeništvo za mlade in organiziran pristop uvajanja mladih delavcev v strokovno, zdravo in varno delo. Dne 4.4.2013 sva s kolegom sekretarjem Martinom Dularjem obiskala podjetje ECOM Ruše in z direktorjem Darkom Krčarjem se je med drugim odvila diskusija o različnih problemih v strukturah zaposlovanja delavcev (tako starejših kot mladih in o slovenski »neumnosti« ukinitve vajeništva ter njegovi oceni, da sindikalna struktura v podjetju ne prispeva k razvojnim vidikom urejanja ključnih vprašanj v podjetju). Kljub omenjeni kritiki direktorja, smo v diskusiji ugotovili, da je na podjetniškem nivoju potrebno kolektivno pogajanje oz. socialni dialog o določenih vprašanih dvostranskega urejanja zadev. To gradivo je lahko pripomoček sindikalnim zaupnikom SKEI za njihovo bolj aktivno vlogo v podjetjih.

Sekretar SKEI za KP in PS
Bogdan Ivanovič

1. EU potrebujemo »pristno« strategijo za rast na ravni EU in njenih držav članic kot podporo za ustvarjanje »več in stabilnejših delovnih mest« - t. j. predpogoj za uspešnost ukrepov zaposlovanja mladih. Zato se podpira in pozdravlja »sveženj za zaposlovanje mladih« ob opozorilu in priporočilu, da se mora posebna pozornost posvetiti programom izvajanja na nivoju posameznih držav članic EU – ukrepi morajo postati »boj proti brezposelnosti mladih« kot sestavni del reform v posameznih državah.
 - 1.1. Ker se strinjamo, da je položaj mladih na trgu dela osrednjega pomena, je potrebno sprejeti ustrezne ukrepe za nemoten prehod mladih v zaposlitev:
 - Odpraviti vse ovire, ki mladim otežujejo vstop na trg dela
 - Zmanjšati neskladja med ponudbo znanj in spretnosti ter povpraševanjem po njih
 - Podpre samostojnost mladih
 - Poveča privlačnost poklicnega izobraževanja in usposabljanja, zlasti pripravništev/vajeništev na strateško pomembnih področjih, kot sta tehnologija in inženirstvo
 - Spodbudijo partnerstva in sinergije med vsemi vpletenimi stranmi
 - Spodbudijo in podpirajo podjetja pri ustvarjanju delovnih mest in pripravniških mest za mlade
 2. Mreže EURES in javni zavodi za zaposlovanje v državah članicah morajo biti namenjeni »spodbujanju mladih« ter prilagajanju »večje dostopnosti« storitev teh ustanov, obenem pa že v šolah uvesti »poklicno svetovanje in usmerjanje«. Preko izboljšanja sistema EURES je potrebno povečati »meddržavno mobilnost mladih« in odpraviti ovire za to mobilnost.
 3. Posebno pozornost je potrebno posvetiti izboljšanju pogojev za nudenje »pripravništva in vajeništva« (kot je znano, smo v Sloveniji zaradi premajhnega interesa/ponudbe vajeništvo ukinili, še pred tem pa v 3 kolektivnih pogodbah, katerih podpisnik je SKEI, na predlog delodajalcev črtali splošne določbe o urejanju pripravništva in to prepustili izključno podjetniškemu nivoju). S posebnimi merili je potrebno zagotoviti uveljavljanje »kakovostnih standardov« za pripravništvo/vajeništvo ob ureditvi financiranja, pa še uvesti boljše mehanizme za »spremljanje in varovanje« pravic pripravnikov/vajencev – mladim omogočiti pridobivanje visokokakovostnih delovnih izkušenj v varnih delovnih pogojih. Celotna Komisija EU je izrazila potrebo po upoštevanju »evropske koalicije za vajeništvo«.
 - 3.1. Potrebno bo tesnejše sodelovanje med izobraževalnimi ustanovami, podjetji in socialnimi partnerji ter oblikovalci politik, strokovnjaki in predstavniki mladih – vse za uspeh poklicnega izobraževanja in usposabljanja (tudi dobre prakse dualnih sistemov izobraževanja v posameznih državah). Od oblikovane koalicije za vajeništvo se pričakuje spodbujanje »izmenjave znanja in zamisli« - to mora prispevati k večjemu številu in boljši kakovosti vajeniških mest v vseh državah članicah ter spodbuditi udeležbo mladih v teh programih. Naloga sindikalnih zaupnikov SKEI zvezi s tem je »promoviranje in prizadevanje« v podjetjih za nudenje visokokavostnega pripravništva/vajeništva za mlade.
 - 3.2. Posebno pozornost je potrebno posvetiti naraščajočemu številu kvalificiranih in usposobljenih mladih, ki so prisiljeni delati pod svojim potencialom (mišljeno manj zahtevna dela od njihove dejanske izobrazbe) in doživljajo »zapravljanje možganov« - to jih prisilno vodi v zaposlitve na delovnih mestih, na katerih ne morejo izkoristiti svoje izobrazbe in usposobljenosti (pa še škodljiv socialni in psihološki učinek).

- 3.3. Evropska listina kakovosti za prakse in vajeništvo predlaga minimalne standarde kakovosti za premostitev vrzeli med državami v Evropi na področju učnih procesov, razpoložljivega usmerjanja in mentorstva, socialnih pravic in pravic delavcev, priznanja znanj in sposobnosti, pravnih pogodbenih določb, plač(il) in nadomestil, ocenjevanja, spremljanja...
4. Možnosti, da mladi brezposelni najdejo zaposlitev, so majhne. Zastrahuje je podatek Eurofounda, da 14 milijonov mladih v EU v starosti od 15 do 29 let (med temi 7,5 milijonov starih med 15 in 24 let) sodi v t. i. »skupino NEET« (niso zaposleni, se ne izobražujejo ali usposablajo). Izguba zaradi ne vključevanja mladih v trg dela zaradi socialnih transferjev, izpada dohodkov in neplačanih davkov znaša okoli 150 milijard € letno (t.j. 1,2% BDP v EU), socialne posledice pa se kažejo med drugim še v neudeležbi mladih v družbi, nezaupanju v socialni sistem, nizki ravni samostojnosti, strahu pred neznanim, »zapravljanju možganov« (brain waste) idr...
 5. Če resnično želimo spodbuditi prekomejno mobilnost mladih delavcev, si je potrebno še bolj prizadevati za medsebojno priznavanje kvalifikacij in znanj ter za skladnost nacionalnih sistemov socialne varnosti (še zlasti pokojninskih), vlaganje v učenje (tujih) jezikov, ne nazadnje je potrebno nadaljevati financiranje programov kot sta »Erasmus« in »Mladi v akciji« ter »Tvoja prva zaposlitev EURES«. Strinjamo se, da mladi potrebujejo spodbude, ki bodo pomagale premagati ovire, ki izvirajo iz kulturnih in jezikovnih omejitev, pomanjkanja organizacijskih sposobnosti, strahu pred neznanim, ipd... Zato je potrebno izboljšati sistem poklicnega in osebnega svetovanja, ki bo študentom, dijakom, pripravnikom in vajencem pomagal, da bi se bolj zavedali svojih želj, sposobnosti in zaposlitvenih možnosti. Potrebujejo svetovanje o delovnem pravu, socialno – političnem okolju ter pravicah in dolžnostih delodajalcev in delavcev.
 6. Evropski parlament razmišlja o uvedbi elektronske izkaznice, na kateri bi bili podatki o posameznikovi poklicni kvalifikaciji in izkušnjah – to bi delavcu pomagalo pri iskanju dela in priznanju kvalifikacij v drugih državah članicah ter uskladilo usposabljanje, kompetence in postopke v EU, pa še spodbudilo mobilnost in izmenjavo strokovnega znanja.
 7. Bistvo programov »jamstvo za mlade v državah EU«:
 - 7.1. Predlagani ukrepi temeljijo na ukrepih pobude Priložnosti za mlade (december 2012)
 - 7.2. Programi bi se financirali iz posebnega sklada za pobude za zaposlovanje mladih kot večletnega finančnega okvirja (6 milijard €), vendar jih je potrebno dopolniti na državni ravni
 - 7.3. Ker je predvideno, da bi sklad podpiral le regije, kjer znaša brezposelnost več kot 25%, bi morali imeti dostop do financiranja tudi druge regije pod tem kriterijem v skladu s standardnimi postopki ESS
 - 7.4. Predvideno je, da bi se mladim (le) do 25. leta starosti vzpostavila jamstva, da bi v 4 mesecih po tem, ko prenehajo s formalnim izobraževanjem ali postanejo brezposelni, zagotovila kakovostna ponudba za zaposlitev, nadaljnje izobraževanje, vajeništvo ali pripravništvo. Vendar se priporoča, da se, kjer je to mogoče, starostna meja za dostop do programa zviša na 30 let, da bodo vključeni mladi, ki pozneje zapustijo univerzo oz. so še na prehodu od izobraževanja do zaposlitve ter zanje obstoji tveganje, da izgubijo stik s trgom dela. Obstoji še pripomba, da je ukrepanje (še) po 4 mesecih prepozno, zato bi jamstvo za mlade moralo začeti veljati že ob prijavi na zavodu za zaposlovanje

- 7.5. Jamstvo za mlade je potrebno vključiti v aktivno politiko trga dela, katere namen je podpirati trajno vključevanje mladih na trg dela, da lahko postanejo samostojni.
- 7.6. Priporoča se, da države članice okrepijo podporo (davčne spodbude, subvencije za fiksne stroške zaposlitve, financiranje internega usposabljanja...) podjetjem, zadrugam in organizacijam tretjega sektorja, ki želijo delovati v programih jamstva za mlade v tesnem sodelovanju z zavodi za zaposlovanje.
- 7.7. Socialni partnerji imajo ključno vlogo pri oblikovanju, izvajanju in spremljanju tega sistema
- 7.8. Jamstvo za mlade pomeni glavni element državnih programov reform, povezanih s strategijo Evropa 2020

